

Vergrijzing

Wat is het?

De bevolkingssamenstelling in Nederland verandert, het aantal ouderen neemt toe. Op dit moment wonen er rond de 3,5 miljoen mensen van 55 jaar en ouder in Nederland. Over 25 jaar zullen dat er rond de 6 miljoen zijn. Dat is dus bijna een verdubbeling van het aantal ouderen. De vergrijzing heeft ingrijpende gevolgen voor de samenleving. Het percentage mensen dat werkt, zal in 2030 aanzienlijk lager zijn dan nu. De potentiële beroepsbevolking (mensen tussen de 15 en 65 jaar) is nu 68%; in 2030 is die nog maar 56%. Dat betekent zwaardere lasten voor minder mensen, wat leidt tot de vraag: hoe houden we de zorg betaalbaar?

Zorgvraag wordt zwaarder

Mensen worden ouder, regelmatig in goede gezondheid, maar ook vaak met kwalen. Veel mensen blijven zo lang mogelijk thuis wonen, met hulp van thuiszorg en mantelzorg. Dat heeft gevolgen voor de 'bevolking' van de verpleeg- en verzorgingshuizen. Mensen gaan er op latere leeftijd heen – de gemiddelde leeftijd ligt vaak ruim boven de 75 jaar – en hebben ook een zwaardere zorgvraag, omdat ze hun eigen huis pas opgeven als het thuis echt niet meer gaat.

Waarom is het belangrijk?

De vergrijzing heeft gevolgen voor de inrichting van de samenleving en de betaalbaarheid van de zorg. De toekomst van de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) is daarom politiek een heet hangijzer waarover in 2008 veel adviezen zijn uitgebracht. In de nabije toekomst moeten keuzes worden gemaakt welke zorg er betaald wordt uit de AWBZ, of de premie omhoog moet en of mensen die zorg nodig hebben zelf meer moeten bijbetalen.

De vergrijzing heeft ook consequenties voor het woon- en zorgaanbod. Mensen willen langer thuis wonen en om dat mogelijk te maken, zijn er steeds meer voorzieningen zoals alarmeringssystemen, zorg op afstand via telefoon of beeldscherm enzovoort. Ook ontstaat een grotere diversiteit in het woningaanbod. Er komen steeds meer kleinschalige woonvormen voor bijvoorbeeld mensen met dementie, er worden meer seniorenwoningen gebouwd waarbij rekening wordt gehouden met de wensen en beperkingen van ouderen.

Feiten op een rij

AWBZ

- Per januari 2008 maken 588.000 mensen (ouderen, volwassenen en kinderen) gebruik van de AWBZ; dat is 3,6% van de Nederlandse bevolking.
- Van die mensen krijgen 500.000 zorg in natura; 70.000 mensen hebben een persoongebonden budget en 18.000 hebben zowel zorg in natura als een persoongebonden budget.

- Gemiddeld maken ruim 200.000 mensen gebruik van begeleiding; de kosten hiervan bedragen ongeveer 2 miljard euro (2008).
- Het aantal indicaties voor ondersteunende begeleiding steeg in 2005 en 2006 met 40% per jaar.
- Ondersteunende begeleiding was aanvankelijk alleen bedoeld voor gehandicapten. Omdat in 2003 het onderscheid verviel tussen verschillende doelgroepen, heeft ondersteunende begeleiding onbedoeld een hoge vlucht genomen. Zo is het aandeel ouderen dat ondersteunende begeleiding krijgt nu bijna gelijk aan het aandeel gehandicapten.
- Alle voorgenomen maatregelen (enerzijds lagere uitgaven voor onder meer ondersteunende begeleiding, anderzijds groei ruimte en extra investeringen) leiden per saldo tot een verhoging van de AWBZ-uitgaven in deze kabinetsperiode met 2 miljard euro.

Verpleeg- en verzorgingshuiszorg

Eind 2007 telden de verpleeg- en verzorgingshuizen samen ruim 169.000 intramurale cliënten. Ongeveer 60% van de cliënten is opgenomen voor psychogeriatrische zorg. Jaarlijks verzorgen de verpleeg- en verzorgingshuizen dagactiviteiten voor 46.200 mensen. De kosten van zorg (en verblijf) worden grotendeels vergoed via de AWBZ, in de vorm van een vast bedrag per verzorgingsdag. Met ingang van 2009 is de hoogte van deze vergoeding gekoppeld aan de geïndiceerde zorgzwaarte, oftewel een zorgzwaartepakket (zie dossier 'tijd'). Bewoners zijn daarnaast een eigen, inkomensafhankelijke bijdrage verschuldigd. Er gaan steeds meer stemmen op om volledig over te stappen op een systeem van persoonsgebonden budgetten waarmee cliënten zelf hun zorg kunnen inkopen. In de sectoren verpleeghuiszorg, verzorgingshuiszorg en thuiszorg gaat jaarlijks 13,5 miljard euro om.

Thuiszorg

Ongeveer 150 thuiszorgorganisaties leveren verpleging en/of persoonlijke en huishoudelijke verzorging bij mensen thuis. Jaarlijks maken zo'n 630.000 mensen hier gebruik van. Huishoudelijke verzorging wordt, conform de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) georganiseerd door gemeenten. De maximale hoogte van de eigen bijdrage is landelijk geregeld. Zowel in de Wmo als in de AWBZ kunnen cliënten kiezen voor zorg in natura (zorginstelling regelt de zorg) of voor een persoonsgebonden budget (cliënt krijgt budget, afgestemd op de hulpbehoefte en koopt zelf de zorg in).

Het draagvlak voor een systeem van uitsluitend persoonsgebonden budgetten groeit. Cliënten kunnen dan op basis van eigen voorkeuren een thuiszorgorganisatie en een dienstenpakket kiezen.

Links

- www.actiz.nl
- www.minvws.nl
- www.minvws.nl/dossiers/ouderen/vergrijzing
- www.minvws.nl/dossiers/ouderen/ouderenzorg
- www.vilans.nl
- www.kcwz.nl
- www.minvws.nl/dossiers/awbz/feiten-en-cijfers
- www.actiz.nl/de-branche/verpleeghuiszorg
- www.actiz.nl/de-branche/verzorgingshuiszorg
- www.actiz.nl/de-branche/thuiszorg

- www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2009/Vergrijzing_verpleging_en_verzorging
- www.actiz.nl/actueel/branchenieuws/2/516?start=0